

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 156-1919)

Originalt emne

Arbejder, Kommunale, i Almindelighed

Boligforhold

Boligforhold/Kommunale Beboelseshuse

Foreninger

Foreninger/Haandværksmesterforeninger

Næringsvæsen

Næringsvæsen/Næringsvæsen i Almindelighed

Uddrag fra byrådsmødet den 12. juni 1919 - side 2

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 156-1919)

Henstilling fra de lokale Mesterforeninger om, at Arbejdet ved kommunale Byggeforetagender udbydes blandt de selvstændige Næringsdrivende.

Fra Byggeudvalget forelaa Indstilling om at svare saaledes:

"Til Besvarelse af Haandværkerforeningens Skrivelse af 12. Maj tjener, at Byraadet til enhver Tid vil tage saa meget Hensyn til de i Skrivelsen fremsatte Ønsker, som kan være foreneligt eneligt med de Principer, hvorefter der maa styres, naar den samlede Kommunes Tarv skal varetages."

2 af Udvalgets Medlemmer havde ikke tiltraadt Forslaget.

Formanden forelagde Sagen.

Salling oplyste, at Henvendelsen var fremkommen i Anledning af, at den Maler, som Kommunen havde antaget til at udføre Arbejdet paa Kommunehospitalet, var sat til at arbejde paa de kommunale Huse ved de Mezasvej. Dette var tilmed sket, uden at Udvalgets Mindretal vidste noget som helst derom, og Taleren havde først faaet det at vide ved Mesterforeningernes Møde. Det var mærkeligt af Udvalgets Flertal at foretage et saadant Skridt uden at meddele Udvalgets øvrige Medlemmer det. Taleren var enig med Mesterforeningerne i, at alt Arbejde burde bortliciteres og ikke bortgives uden videre, tilmed til en Mand, som ikke havde Borgerskab; vedkommende var heller ikke ansat som kommunal Maler, men kun antaget til Hospitalet. Det var tillige en ulige Konkurrence med Mestrene, idet denne Mand ikke havde nogen Udgift til Værkstedshold, Forsikring af Folk o. lign., og man kunde heller ikke vide Spor om, hvad Arbejdet vilde koste. Taleren vilde derfor anbefale at imødekomme Henstillingen fra Mesterforeningen.

Formanden vilde gøre opmærksom paa, at Byraadet for længe siden havde vedtaget, at denne Maler skulde male Husene ved de Mezasvej. Denne Vedtagelse havde fundet Sted, mens Borgmester Drechel var Byraadets Formand, og naar Vedtagelsen var sket, fulgte deraf, at der ogsaa var aabnet en Konto for dette Arbejde, Det var et vanskeligt Arbejde for Udvalget at bygge Huse, og Taleren havde Følelsen af, at enkelte Medlemmer til højre havde Lyst til at gøre det endnu besværligere. Men der skulde alligevel blive bygget Huse, forudsat der kunde skaffes Materialier, saa længe Byraadets Flertal vilde bygge. Det var egentlig ikke til megen Nytte at bortlicitere Arbejdet, for de Haandværksmestre, som gav Tilbud, reserverede sig paa alle mulige Felter, saa Kommunen havde ikke Spor af Garanti. Hvad Prisforholdene angik, saa var Udvalget i sin Tid gaaet ind paa, at Snedkerarbejdet kun maatte udbydes til Snedkere, men Resultatet var, at Prisen steg i en uhyggelig Grad. Ved næste Licitation blev Snedkerarbejdet ogsaa udbudt til Tømrerne; der mødte da kun 3 Snedkere, og deres Tilbud var 5000 Kr. højere pr. Ejendom end Tømrerens. Det kom der ud af at binde sig til et bestemt Fag eller bestemt Princip ved Arbejdets Udførelse. Forleden var der et Tilbud paa Smedearbejde, og der mødte kun et Par Mestre samt 1 udenbys boende, og hans Tilbud var 45 % billigere end de andres. Ligeledes havde der nylig været Licitation over Glarmesterarbejdet til Ejendommene ved Trepkasgade, og nogle faa Timer, før Fristen var udløbet, havde ingen meldt sig. Arkitekten sendte saa en Forespørgsel til Glarmesterforeningen, og i sidste Øjeblik kom der 2 Tilbud, men disse var ligeledes betydelig højere, et tredje fra en udenbys boende.

Christensen fandt det behageligt for Mestrene at kunne bygge for Kommunen og have en

pæn Avance uden nogen som helst Risiko. Men det var klart, at eftersom Kommunen selv mere og mere maatte udføre Arbejder, ikke mindst paa Byggeomraadet, hvorfor man nu ogsaa maatte ansætte en Stadsarkitekt, blev det sikkert nødvendigt digt for Kommunen at overtage ikke alene Malerarbejdet, men ogsaa Murer-, Tømrer- Snedkerarbejde o. s. v., ligesom man selv maatte gaa til at købe de Materialier, der skulde bruges. Taleren vilde tilraade at svare, som Formanden havde foreslaaet.

Mikael Johansen kunde i alt væsentligt slutte sig til Sallings Udtalelser. Aarhus Byraad havde vedtaget med Flertal, at Malerarbejdet ved Hospitalet skulde udføres af en Svend; men det var ikke vedtaget for de kommunale Bygningers Vedkommende, og der var heller ikke ansat nogen kommunal Maler. Taleren vilde anbefale at imødekomme Mestrenes Ønske. Hvis man tog alt kommunalt Arbejde fra Haandværkerne, vilde man svække deres Anseelse og deres Skatteevne og derigennem skade Byens Interesser, og hvis man selv vilde begynde at indkøbe Materialier, vilde det i høj Grad skade Byens Handlende og pekuniært set næppe være i Kommunens Interesse. Taleren vilde indrømme overfor Borgmesteren, at der havde været et uheldigt Tilfælde med Glarmestrene, og det saa underligt ud, at de havde underskrevet denne Henvendelse efter at have vist en saadan Optræden. Det kunde heller ikke nægtes, at der var temmelig stor Forskel paa Tilbudene paa Smedearbejdet, og begge Tilfælde var beklagelige, fordi man derved nødtes til at gaa udenfor Kommunen. Men disse enkelte Tilfælde var ikke Regelen, for Aarhus Haandværkere havde i de forløbne Aar tabt mange Penge ved deres Arbejde for Kommunen og sjælden tjent noget videre derpaa. Taleren vilde derfor til Trods for de 2 Tilfælde meget anbefale at følge Haandværkerforeningens Skrivelse.

Salling forstod ikke, at Christensen som Haandværker kunde tænke sig, at Kommunen skulde drive Haandværk i al Almindelighed; for det vilde blive en meget daarlig Forretning. Til Formanden vilde Taleren sige, at Haandværksmestrene selvfølgelig var nødt til at reservere sig i disse Tider, hvor Arbejdsløn og Priser paa Materialier stadig forandredes, ellers gik man den forkerte Vej. Hvad Differencen paa Tilbudene angik vilde Taleren sige, at naar en Mand var betydeligt lavere end de øvrige, kunde det lige saa godt være ham, der havde regnet galt, som alle de andre, saaledes at han vilde faa et Tab ved Arbejdet. Taleren vilde indtrængende anbefale at stemme for Haandværkerforeningens Henvendelse.

N. Joh. Laursen mente, at Sagens Kernepunkt var Sallings Oplysning om, at Flertallet i Udvalget havde taget Beslutning om Udførelse af Malerarbejdet i de paagældende Huse,

uden at Mindretallet vidste noget derom. Taleren vilde spørge, om denne Anke var rigtig, for det var vist ikke blevet modsagt. Hvad Arbejdsspørgsmaalet angik var det rigtigt, at Licitationsprincippet havde mange Skavanker, og Arbejdsforholdene var i Øjeblikket præget af saa megen Løshed, at der vilde komme store Vanskeligheder. Taleren troede dog, at Salling havde nogen Ret i sine Udtalelser om kommunalt Arbejde. Hvis Kommunen selv vilde udføre Arbejdet ved Bygningerne, kunde det sikkert drage Konsekvenser efter sig, som det var vanskeligt at se ved Arbejdets Begyndelse.

Formanden vilde hertil sige, at man burde følge alle Byraadets Møder, saa vidste man Besked om Sagerne, Den omtalte Sag var blevet afgjort allerede under Borgmester Drechsel. Hvad Haandværkernes Reservering angik burde det lige saa vel gælde, naar Priserne gik nedad; men saa var Varerne altid købt i den dyreste Tid, og Udvalget havde aldrig faaet noget tilbagebetalt. Hvad Mikael Johansen angik, saa havde han selv været med til at give Arbejde til udenbys, nemlig Snedker- og Glarmesterarbejdet ved den sidste nye Kommuneskole. Angaaende eget Indkøb af Materialier vilde det sikkert være godt at komme dertil, hvis Kommunen skulde vedblive at bygge som nu; Taleren kunde nævne Eksempel paa, at en Direktør, der handlede med Byggematerialier, i det sidste Aar havde tjent 71,000 Kr. Naar dette kunde finde Sted, kunde Kommunen lige saa godt selv importere Materialier, saa blev Skatteevnen maaske bedre hos de Folk, der skulde bebo Lejlighederne.

Christensen vidste ikke, om der var sket en Formfejl fra Byggeudvalgets Side; men hvis Sagen var kommet til Afgørelse i Byraadet, var Resultatet sikkert blevet det samme. Taleren var overbevist om, at der indenfor Arbejderorganisationerne let kunde findes Mænd, som var i Stand til at forestaa Opførelsen af en Ejendom. Taleren vilde indrømme, at det hidtil havde været nødvendigt for Mestrene at tage Forbehold; men Priserne var nu i flere Fag skruet saa højt op, at det blev nødvendigt at gaa den anden Vej, og f. Eks. burde Vognmandskørselen indenfor Kommunen reformeres.

Møller vilde til Christensen sige, at det ikke havde været Meningen, at Ansættelsen af en Stadsarkitekt skulde have saadanne Følger, som var blevet nævnt. Taleren kunde godt forstaa, at en saadan Henvendelse fremkom, da Mestrene jo saa deres Interesser truede. Flertallets Forslag til et Svar paa Skrivelsen saa meget pæn ud; alle havde jo Kommunens Tarv for Øje, men der var maaske forskellige Meninger om, hvorledes Kommunens Tarv bedst blev varetaget, og derfor var Udtalelsen meget vag og kunde bruges til hvad som

helst. Man burde dog være varsom med at lade Kommunen overtage alt Arbejde, for det private Arbejde vilde altid blive det billigste.

N. Joh. Laursen vilde takke Formanden for Vejledningen. Men naar Salling erklærede, at Beslutningen om Malerarbejdet var taget uden hans Vidende, og Christensen saa nævnte noget om en Formfejl, var Formandens Belæring mindre vel anbragt. Man stod her overfor den Anskuelse, som var blevet raadende under Krigen, i alle Samfundslag, at enhver burde tage saa meget som muligt; derfor var meget blevet dyrere end nødvendigt, og Dyrtiden opretholdes ofte paa kunstig Maade til Skade for Samfundets sunde Trivsel. Den Slags Forhold vilde Taleren altid være med til at bekæmpe.

Simonsen syntes, at Diskussionen gik langt ud over det, som det drejede sig om, nemlig Formandens Forslag til et Svar til Mesterforeningerne, og dette Svar burde alle Medlemmer kunne tiltræde, hvis de følte deres Forpligtelse som Kommunens Repræsentanter. Her var jo ikke Tale om noget socialistisk Princip eller lignende, men kun om Kommunens Tarv. De konservative Repræsentanter vilde sikkert komme til at indtage en bedre Stilling overfor Borgerskabet, hvis de gik med til dette Svar.

Mikael Johansen vilde aldrig under nogen som helst Form gaa med til at godkende Kommune- eller Statssocialisme. Naar enkelte havde haft en saa stor Fortjeneste ved Salg af Bygningsartikler, var Grunden vist den, at der for sent kom Maksimalpriser paa disse Ting. Simonsen skulde ikke bestemme, hvorledes de konservative Repræsentanter skulde varetage Kommunens Interesser; Taleren skulde nok varetage dem paa bedste Maade efter sin egen Overbevisning.

P. Petersen nævnte en Sag, som stod i Forbindelse med denne, nemlig Spørgsmaalet om Malerarbejdet ved Reparation af de kommunale Huse. Udvalgets Flertal mente, at de Mestre, som i sin Tid havde udført Arbejdet, skulde udføre Reparationerne, medens S. Petersen holdt paa den kommunale Maler. Taleren vidste ikke, om Udvalgets Flertal havde Myndighed til at afgøre Spørgsmaalet, eller om det var rigtigst at lade Byraadet træffe Afgørelsen.

Formanden: Denne Sag ligger ikke for

i Dag!

Christensen antog, at naar der blev ansat en Stadsarkitekt, skulde han vel ogsaa bruges, og det vilde give mere faste Former for Kontorarbejdet i Forbindelse med Opførelsen af

kommunale Huse. Men hvis Forholdene udviklede sig i den Retning, at Kommunen vedblev at bygge, vilde det sikkert være mest fordelagtigt ogsaa at overtage de enkelte Grene, som var nævnt. Taleren gjorde opmærksom paa, at baade indenfor Vandværket og Belysningsvæsenet var Udviklingen gaaet i den Retning.

Salling hævdede, at der ikke i Byraadet var vedtaget noget om, at Hospitalets Maler skulde udføre Arbejdet; det blev kun vedtaget* at han skulde grunde Vinduerne. Borgmesteren havde udtalt, at Haandværkerne glemte at gaa ned ad med Priserne, naar der var Grund dertil. Men i Talerens Fag var Priserne allerede gaaet ned 2 Gange. Med Hensyn til Laursens Udtalelser om illegitim Fortjeneste saa vilde ingen Haandværkerforeninger være med til at beskytte Mestre, som drev Misbrug.

Bech beklagede, at Stadsarkitekten var kommen ind i denne Diskussion, for det vilde muligvis efter denne blive vanskeligere at faa en kvalificeret Mand til Stillingen. Selvfølgelig skulde Stadsarkitekten administrere de kommunale Huse og paa forskellig Maade aflaste de kommunale Embedsmænd; men at han skulde være Hovedleder ved Opførelse af de kommunale Huse havde vist ingen tænkt paa. Men da det nu havde været fremme i Diskussionen, vilde Taleren gerne slaa fast, at der indenfor begge Grupper havde været Enighed om, at man ved Opførelse af kommunale Ejendomme som hidtil vilde henvende sig til Byens forskellige Arkitekter, ikke alene for at støtte Arkitektstanden, men ogsaa for at Byens Ydre ikke skulde blive for ensartet.

Formanden svarede hertil, at Stadsarkitektens væsentligste Omraade var fastslaaet i hans Instruks. Taleren oplyste derefter, hvornaar Sagen angaaende Malerarbejdet havde været til Behandling i Byraadet og i Udvalgene. Hvad det omtalte Svar til Mesterforeningerne angik, saa sagde det alt, hvad et Byraad havde Lov til at sige.

Mousten vilde til P. Petersen sige, at hvis der var Uenighed i et Udvalg, burde vist Byraadet træffe Afgørelsen.

Christensen bemærkede, at hvorvidt man kunde faa en kvalificeret Mand til Stadsarkitekt, beroede ikke paa, hvilket Arbejde han skulde udføre, men alene paa, hvor meget man kunde byde ham i Løn; derefter maatte man nu om Dage maale Folks Dygtighed.

Formandens Forslag vedtoges med 8 Stemmer mod 4.